

De vlinderidylle van Brielle is aangelegd op een voormalig sportveld in de wijk Nieuwland.

Nederland is vijftig vlinderparadijzen rijker 'Elke gemeente een idylle'

Sinds 2013 zijn er in Nederland ruim vijftig zogenoemde vlinderidylles aangelegd. Bloemrijke plekken waar vooral graslandvlinders en wilde bijen nectar en stuifmeel vinden. Het sponsorgeld van de Nationale Postcodeloterij is op, maar De Vlinderstichting gaat door onder het motto 'elke gemeente een idylle'.

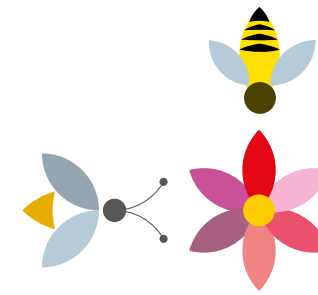
Tekst Miranda Vrolijk
Beeld Gerdien de Nooy

Het hooibeestje, bruin zandogje en de kleine vuurvlinder; het zijn drie van de dertien graslandvlinders die Nederland rijk is. Qua aandacht en weerbaarheid vallen ze tussen wal en schip. Het zijn vrij algemeen voorkomende soorten, maar wel kwetsbaarder dan tuinvlinders, zoals de dagpauwoog, atalanta en de koolwitjes die overal volop aanwezig zijn. Aan de andere kant zijn ze weerbaarder dan de zeldzame vlinders die gebonden zijn aan een specifieke plek in de natuur, zoals het pimpernelblauwtje ten zuiden van Den Bosch en de kleine heivlinder in het Kootwijkerzand. Voor die laatste groep hebben natuurorganisaties veel aandacht, en soms wordt alles op alles gezet om de vlinderpopulatie te behouden.

Graslandvlinders hebben het de laatste vijftig jaar echter ook steeds moeilijker gekregen, doordat de inrichting van het platteland drastisch is veranderd. Een

dramatisch voorbeeld is de argusvlinder: in de laatste 25 jaar verdween 98% van de populatie. Door de schaalvergroting zijn de akkers veel monotoner geworden, met minder bloemen, en daarnaast worden er veel meer bestrijdingsmiddelen gebruikt. Volgens Gerdien Bos, projectleider bij De Vlinderstichting, zijn de boerenlandvlinders (zoals de graslandvlinders ook wel worden genoemd) daarmee hun plek kwijt en zoekende naar een nieuw thuis. „Er moet nu wat gebeuren om het tij te keren.”

Om deze specifieke groep vlinders een handje te helpen bedacht De Vlinderstichting in 2013 samen met de Nederlandse Bijenhoudersvereniging het concept van de vlinderidylles: een locatie van minimaal 0,5 tot 1 ha wordt met behulp van omwonenden, lokale natuurwerkgroepen, gemeenten of boeren ingezaaid met een bloemenmengsel dat veel (grasland)vlinders en bijen aantrekt.

Van de Nationale Postcodeloterij ontvingen de organisaties een geldbedrag voor de realisatie van de idylles. Inmiddels zijn er, drie jaar later, 54 gerealiseerd, waarvan er dit najaar nog vijf worden ingezaaid. Dan is het geld van de Postcodeloterij op. De Vlinderstichting zal daarna nog wel advies geven over de inrichting van een idylle, maar de aanleg komt dan geheel voor rekening van diegene die er eentje wil realiseren.

Streng selectie

Als het aan het aantal aanmeldingen had gelegen, dan hadden er al veel meer idylles kunnen zijn. Jaarlijks kreeg De Vlinderstichting de afgelopen drie jaar ruim honderd aanmeldingen binnen. Aan enthousiasme zeker geen gebrek. „Maar daardoor konden we ook streng selecteren”, legt Bos uit. Niet alle locaties zijn namelijk even geschikt. De Vlinderstichting stelde niet alleen een minimale grootte als voorwaarde, maar bijvoorbeeld ook dat de locatie openbaar toegankelijk zou zijn. „De idylles zijn bedoeld voor vlinders, bijen én mensen. We wilden niet alleen iets goeds doen voor de natuur, ook het communicatiedeel was heel belangrijk.” Daarmee vielen zeer afgelegen locaties direct af. Daarnaast moesten er behalve diegene die de plek aanmeldde ook andere personen (buurtbewoners bijvoorbeeld) en organisaties bij betrokken zijn, zoals de gemeente, de regionale IVN of een imkersvereniging. Eén vast contactpersoon was daarbij onontbeerlijk.

Het liefst wilde De Vlinderstichting ook dat de idylle minimaal vijf jaar zou kunnen blijven bestaan. Hierop heeft ze echter in een aantal gevallen een uitzondering gemaakt. „Omdat we ook tijdelijke natuur willen promoten, want dat is nog altijd beter dan de grond braak laten liggen.” Daardoor kan het dat 2 van de 54 idylles alweer zijn bebouwd.

Bij elke idylle wordt een bord geplaatst met informatie over veelvoorkomende vlinders.

Na een eerste selectie op papier volgde ook een check op locatie. Soms werd de plek dan alsnog afgekeurd omdat die te afgelegen lag, te vergrast was (met kweek of heermoes waarbij spuiten de enige afdoende optie leek en De Vlinderstichting wilde onder geen beding bestrijdingsmiddelen gebruiken) of omdat er te weinig mensen bij waren betrokken. Bij het bezoek op locatie inventariseerde De Vlinderstichting ook meteen de conditie van de grond: is het zand of klei, bemest of schraal? Wat is er nodig om de idylle aan te leggen, moet bijvoorbeeld de toplaag worden afgegraven om daarmee een deel van de zadenbank weg te halen? En – heel belangrijk – wie gaat wat betalen? „Als een gemeente bijvoorbeeld het grondwerk voor haar rekening wilde nemen, dan hoefden wij alleen het zaadmengsel te financieren waardoor we meer geld overhielden om nog meer idylles aan te leggen.”

Inheemse zaden

De zaden betrof De Vlinderstichting van leveranciers als de Cruydt-Hoeck, Biodivers of De Bolderik. Bloei van begin voor-

jaar tot laat in het najaar was een belangrijke eis. Behalve goede nectarplanten als margriet, muskuskaasjeskruid, wilde peen en biggenkruid zaten in het mengsel ook altijd een aantal waardplanten. Schapenzuring bijvoorbeeld voor de kleine vuurvlinder, rolklaver voor het icarusblauwtje of pinksterbloem voor het oranjepipje. Wat daarnaast ook een belangrijke eis was van de stichting: dat de toegepaste soorten niet alleen inheems zijn, maar ook dat de zaden afkomstig zijn uit Nederland. „De idylles zijn immers bestemd voor inheemse vlinders en wilde bijen”, legt Bos uit. „Die zijn gespecialiseerd in inheemse plantensoorten.”

De locaties waar de idylles zijn aangelegd zijn zeer verschillend. Qua grootte variëren ze van enkele hectares, bijvoorbeeld die in het Zeeuwse Kwadendamme, tot slechts enkele tientallen vierkante meters zoals de idylle in Veenendaal (soms is een uitzondering gemaakt op de minimale grootte). Sommige idylles liggen in het buitengebied, alhoewel nooit ver van de bebouwde kom, zoals de idylle in Natuurbelevingstuin De Bult in Nieuwe Wetering (foto pagina 66). Andere zijn aangelegd in een stedelijke omge-

De vlinderidylles zijn bedoeld voor graslandvlinders zoals dit icarusblauwtje.

De idylle in Nieuwe Wetering ligt in Natuurbelevingstuin De Bult, niet ver van de A4. In De Bult vind je onder meer ook een waterspeelplek en een pluktuin.

ving zoals de idylle op een voormalig sportveld in een woonwijk in Brielle (foto pagina 64) of de idylle in de Puccinihof in Tilburg. „Bloemrijke plekken in de stad kunnen voor graslandvlinders goed fungeren als stapstenen”, zegt Bos. „Ze stellen echter wel meer eisen dan tuinvlinders, bijvoorbeeld aan beschutting. Atalanta's en dagpauwogen kun je ook op je bloemrijke balkon aantreffen, maar graslandvlinders zeer zeker niet.”

Qua beheer adviseert De Vlinderstichting om – afhankelijk van de voedselrijkheid van de grond – een à twee keer per jaar te maaien, en het maaisel af te voeren. Uiteraard moeten er ook delen van de vegetatie blijven staan, zodat er genoeg schuilmogelijkheid overblijft voor de insecten. Meestal gebeurt het beheer door de gemeente (als die eigenaar van de grond is), soms ook door een agrariër of vrijwilligers.

Geen harde cijfers

Of de idylles ook daadwerkelijk de populatie van graslandvlinders ten goede komen, daar heeft De Vlinderstichting nog

geen harde bewijzen van. Sowieso zijn de idylles daarvoor nog te jong. „Waar bloemen zijn, zijn graslandvlinders. Het gaat erom of de vlinders zich ook gaan voortplanten in de idylles en daar kun je pas over jaren wat over zeggen”, legt Bos uit. Voor de monitoring zijn wel in een aantal grotere idylles routes uitgezet van het Landelijk Meetnet Vlinders waarin De Vlinderstichting samenwerkt met het CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek). Langs deze routes worden gedurende het hele seizoen het aantal en de soorten vlinders geteld door vrijwilligers. De wilde bijen zullen in twaalf idylles worden geïnventariseerd door een bijenexpert van De Vlinderstichting.

Dat het geld van de Postcodeloterij is besteed, betekent geenszins dat De Vlinderstichting stopt met de vlinderidylles. Zij blijft gemeenten, organisaties en personen adviseren wanneer die een idylle willen aanleggen. „Alleen bezoek op locatie, het klaarmaken van de grond en de aanschaf van zaadmengels, daar hebben wij de middelen niet meer voor.” Ook wil de stichting de opgedane kennis over de aanleg en het beheer van idylles

Symposium vlinderidylles

Op 26 oktober 2016 organiseert De Vlinderstichting in De Reehorst in Ede een symposium over de aanleg en het beheer van idylles. Het is bedoeld voor gemeenten, hoveniers, betrokkenen bij de huidige idylles en andere belangstellenden. Het symposium begint om 14.00 uur en eindigt om 17.00 uur. Deelname is gratis. Voor meer informatie zie www.vlinderstichting.nl.

verder verspreiden. Zo organiseert zij op 26 oktober in Ede een symposium over idylles (zie kader) onder het motto 'elke gemeente een idylle'. „Er zijn nu ruim vijftig idylles aangelegd en we hebben zo'n 390 gemeenten, er is dus nog wel werk aan de winkel.”